

Nr 343.

Av herr **Lundqvist m. fl.**, om viss utredning rörande näringslivets lokalisering.

Näringslivets lokalisering är för kommunernas del en angelägenhet av utomordentlig betydelse. Frågan om kommunmedlemmarnas tillgång till arbete och förvärvsmöjligheter måste nämligen utgöra en väsentlig faktor i det kommunala livet. Bortfalla förvärvsmöjligheterna för en grupp, ökas bördorna för de övriga. Tillkomsten eller förlusten av en förvärvskälla kan för en kommun ha de mest vittgående konsekvenser ekonomiskt, socialt, kulturellt, politiskt. Följden kan bli en befolkningsmässig strukturförändring, ägnad att i sin tur skapa nya problem av framför allt social natur. Det finns i vårt land många kommuner, som för sin existens såsom ekonomiska subjekt äro helt beroende av kanske ett enda industriföretag.

Den ökade rörligheten hos näringslivet har medfört ökat intresse hos och större möjligheter för kommunerna att påverka lokaliseringen av produktionsenheterna inom näringslivet. Efter hand har den kommunala konkurrensen om företagen blivit ett karakteristiskt drag i nutida svensk — och även utländsk — kommunalpolitik.

Det är framför allt två synpunkter, som man från kommunalt håll anlägger på lokaliseringsspörsmålet. Den ena är den skattepolitiska — ett företag och dess anställda utgöra ju skatteobjekt, kanske av dominerande betydelse för kommunens samlade ekonomi. Den andra är den sysselsättningspolitiska — de allra flesta kommuner ha erfarenheter av vilka förödande verkningar arbetslösheten kan ha för de kommunala finanserna. Anledning finns till förmodan, att skapandet av nya arbetsmöjligheter varit den dominerande drivfjädern för kommunernas lokaliseringspolitik under mellankrigstiden med dess arbetslöshetskriser, medan i dagens situation man väl ser mindre på antalet nya arbetsanställningar och i stället lägger huvudvikten på en möjlig ökning av skatteunderlaget. Det går slutligen icke att bortse från de psykologiska motiv, som kunna betinga ett samhälles expansion. En kommuns befolkningsciffror anses ofta vara ett mått även på kommunens förutsättningar att ordna för invånarnas bästa. En kommunal aktivitet i fråga om ett företags lokalisering får därför mången gång ses mot bakgrund av en allmän expansiv tendens.

Näringslivets lokalisering har väsentligen skett utan påverkan »utifrån». Lokaliseringen har i många fall varit given till följd av exempelvis naturförutsättningarna eller av speciella företagsekonomiska överväganden. I andra fall åter ha flera alternativ för lokaliseringen förelegat, och valet mellan dem har huvudsakligen bestämts av tillfälliga faktorer. Många kommu-

ner ha emellertid — icke minst under de senaste åren — på olika sätt sökt påverka lokaliseringen av företag.

De åtgärder, som vidtagits av kommunerna, ha i princip varit av två slag, nämligen å ena sidan en allmän reklambetonad aktivitet i syfte att främja en expansion av näringslivet i kommunen och å andra sidan ekonomiska stödåtgärder av sådan natur, att de med större eller mindre rätt kunna be-tecknas som subventioner till näringslivet.

Mot bakgrunden av utvecklingen på detta område ter sig en nyligen av Kungl. Maj:t avlagden låneansökan för uppförande av ett hantverkshus i Öregrund i någon mån som en avvikelse från praxis. Staden hade för avsikt dels att till självkostnadspris uthyra lokaler till i första hand inom staden verksamma företag, varför någon form av subvention icke skulle ifrågakomma, dels att ordna lokaler för hantverksutbildningen. Staden har även under nuvarande konjunkturläge en för sin storlek betydande arbetslöshet, och näringslivet är för övrigt inom bygden synnerligen bristfälligt utvecklat, vilket medfört att en betydande avfolkning skett. Då kommunens åtgärd att söka tillrättalägga förhållandena genom tillskapandet av arbetstillfällen från alla berörda tillfrågade myndigheter ansetts såsom en kommunal angelägenhet av stor betydelse, hade samtliga remissinstanser tillstyrkt stadens låneansökan. Remissinstanserna utgjordes av länsstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, kungl. kommerskollegium och Sveriges hantverks- och småindustriorganisation. För vinnande av en större klarhet i fråga om kommunernas rätt till dylika lokaliseringsspolitiska åtgärder synes ett klart ställningstagande från statsmakternas sida vara av stor betydelse. Genom den oklarhet som för närvarande råder på detta område ha många kommuner och företag förorsakats onödiga kostnader i exempelvis utredningar och produktionsplaneringar. Det vore därför synnerligen önskvärt att en utredning tillsattes med uppgift att framlägga förslag när det gäller kommunernas engagemang i enskild företagsamhet på sådana platser, där en sådan åtgärd icke är avsedd att direkt tillföra kommunen vinst, utan fastmer åstadkomma en gynnsammare utveckling av näringslivet.

Med anledning av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning i överensstämmelse med vad i motionen förordats.

Stockholm den 27 januari 1954.

R. Lundqvist.

L. Franzon.

Gunnar Lodenius.

Tor Björnberg.

Martin Söderquist.

Ragn. Bergh.

Erik Arrhén.